

Betreft: reactie op de Kadernota Faunabeleid

Geachte leden van de commissie LCJ,

De Kadernota Faunabeleid zal in uw commissie van 12 september worden besproken. De Faunabescherming heeft al uitgebreid gereageerd op een eerste notitie die als basis heeft gediend voor deze Kadernota. Hierbij willen wij graag onze visie in deze onder uw aandacht brengen.

De Faunabescherming stelt het op prijs dat zij door gedeputeerde de heer Van Dijk bij de discussie over het faunabeheer in de provincie Gelderland is betrokken. De Faunabescherming heeft tijdens eerdere gesprekken naar voren gebracht dat een wijziging van het beleid zeer gewenst is en naar onze mening zelfs onontkoombaar is.

Zoals blijkt uit de Kadernota Faunabeleid is de provincie Gelderland zich bewust van de waardevolle natuur in haar provincie mede dankzij de aanwezigheid van grote hoefdieren. In de gesprekken met de gedeputeerde heeft De Faunabescherming naar voren gebracht dat juist deze gebieden inclusief deze dieren moeten worden beschouwd als parels van de Veluwe. Dit moet bij de inrichting van de omgeving en de ontwikkeling in de toekomst centraal worden gesteld.

De natuur als de parel van de Veluwe

Het is aan de provincie Gelderland als bestuursorgaan om een duidelijke richting aan te geven voor de toekomst. Tijdens de bijeenkomsten hebben wij gemerkt dat er bij de huidige discussie nog teveel van wordt uitgeaat dat dieren vooral 'schade' en 'overlast' veroorzaken, terwijl dieren ook een belangrijke rol spelen als onderdeel van het ecosysteem. Bovendien wordt hun aanwezigheid door mensen over het algemeen zeer gewaardeerd. Het toerisme is een belangrijke economische aanjager voor de provincie, waarbij de zichtbaarheid van in het wild levende dieren essentieel is. Voor het komen tot een structurele wijziging in het beheer en om de zichtbaarheid van met name de grote hoefdieren te verbeteren, is het nodig een discussie te voeren 'out of the box', waarbij de persoonlijke belangen van de Faunabeheereenheden (FBE's), grondeigenaren en individuele jagers buiten de discussie dienen te blijven. De Veluwe is een waardevol en uniek gebied in Nederland dat zijn gelijke niet kent. De Faunabescherming is van mening dat de provincie de Veluwe veel meer moet zien als een natuurgebied in plaats van als een probleemgebied.

Rol van de provincie

Wij verwachten een actieve sturing van de provincie. Voor het goed kunnen uitvoeren van deze taak is het van groot belang dat de provincie een volledig overzicht heeft van het gehele taakgebied. De Faunabescherming heeft geconstateerd dat de provincie een achterstand heeft op het gebied van de informatie. Zoals is gebleken uit de diverse juridische procedures is de provincie volledig afhankelijk van de FBE's voor gegevens over afschot, de omvang van de jachtvelden en de telgegevens. Helaas moeten wij constateren dat in de voorliggende Kadernota de taken van de FBE worden uitgebreid zonder dat de toezichthoudende en handhavingstaak van de provincie zelf wordt versterkt.

Dat wij niet de enige zijn die ons zorgen maken over de toezicht- en handhavingstaak blijkt uit het advies van de Raad van State op de wet Natuurbescherming, die door demissionair staatssecretaris Bleker recent naar de 2^e Kamer is gestuurd. De Raad van State geeft aan dat

door het vervangen van de vergunning- en ontheffingsplicht door algemene regels de toetsing achteraf plaatsvinden. Pas achteraf kan worden beoordeeld of het afschot van dieren volgens de regelgeving is uitgevoerd. De Raad van State is hierover uitermate kritisch, omdat in het wetsvoorstel niet wordt gekeken naar bestuurlijke capaciteit en monitoring. Dit klemmt temeer omdat uit onderzoek blijkt dat de toezichts- en handhaving capaciteit nu reeds tekortschiet. Wij, als Faunabescherming zijn blij met deze opmerkingen van de Raad van State. Het voorgaande kwam ook naar voren tijdens een procedure, waarbij wij de provincie Gelderland om afschotgegevens van de wilde zwijnen hadden gevraagd. Hier bleek dat de provincie het toezicht en de controle volledig aan de FBE overliet.

Rol Faunabeheereenheden

Zoals u bekend is, is De Faunabescherming niet gelukkig met de huidige rol van de FBE's. Door de werkwijze en uitvoering van het beheer van de grote hoefdieren door de jagers is er een zodanige situatie ontstaan, dat deze dieren door grote schuwheid niet langer hun natuurlijke gedrag vertonen. De dieren worden voortdurend opgejaagd, ze zijn daardoor onzichtbaar voor het publiek en de voorplanting is sterk verhoogd om de grote onnatuurlijke sterfte te compenseren. Bovendien worden de aantallen die de jagers zichzelf hebben opgelegd, niet gehaald waardoor het jachtseizoen steeds meer wordt verlengd, zover zelfs dat tijdens de periode van de dracht en het moment dat de jonge dieren net geboren zijn, wordt doorgeschoten. Het intensieve afschot zorgt er tevens voor dat de dieren naar 'veilige' gebieden proberen te vluchten en daarbij steeds meer hun toevlucht zoeken in de bebouwde kom of aan de buitenranden van de bosgebieden. Het risico op aanrijdingen en ongewenste situaties in bewoond gebied neemt hierdoor alleen maar toe.

Faunabeheereenheden en grondeigenaren

De provincie zelf meent dat er een professionalisering van het faunabeheer moet plaatsvinden. Tevens wil de provincie af van de discussie over aantallen dieren, zoals die nu plaatsvindt. De onduidelijkheid over de telgegevens en de aanwezige aantallen dieren vormen hiervoor de basis. Tevens wordt ernaar gestreefd om de huidige drie FBE's te laten samengaan in één FBE. Uit de Kadernota blijkt dat de provincie voornemens is om een prestatieovereenkomst te ondertekenen met de FBE. Hierin worden onder andere de rollen en verantwoordelijken vastgelegd. In de nota is echter niets terug te vinden over eventuele kwaliteitscriteria voor wat betreft het natuurbeheer en de uitvoering. Het zou toch de taak van de provincie moeten zijn als bevoegd gezag om het kader voor de uitvoering vast te leggen.

De huidige FBE's hebben via ontheffingen een vrijbrief gekregen om geheel naar eigen inzicht uitvoering te geven aan het Faunabeheerplan (FBP). De excessen als gevolg van het gevoerde beleid zijn inmiddels algemeen bekend. De vraag is dan ook of de uitvoering van het beleid door een FBE gewenst is. De Faunabescherming is van mening dat dit niet zo is. Er is te weinig controle mogelijk op de kwaliteit van de jagers en op de uitvoering van het beleid.

Grondeigenaren willen zo weinig mogelijk inmenging op hun eigendomsrecht en zijn ook niet genegen de kosten voor maatregelen te dragen. De Faunabescherming is van mening dat het Faunabeheer een taak van de overheid is en dat de provincie Gelderland ook de mogelijkheden moet aangrijpen om het eigendomsrecht te beperken als dat nodig is ten behoeve van het algemeen belang.

In hoofdstuk 5 van de Kadernota wordt een uitleg gegeven over de invulling van de taak van de Faunabeheereenheid, zoals de provincie deze graag zou zien. Tijdens de consultatiebijeenkomsten kwam naar voren dat de FBE's als weinig open worden ervaren. Wij als Faunabescherming hebben grote moeite met de rol die is weggelegd voor de FBE.

De Faunabescherming is van mening dat afschot, als is aangetoond dat het in een uitzonderlijk geval noodzakelijk zou zijn, een overheidstaak betreft en dus zou moeten worden uitgevoerd door ambtenaren in dienst van de overheid. Deze taak kan dus niet worden overgelaten aan

jachthouders, die afschot uitvoeren als een hobby. De natuur is publiek bezit waarbij het ingrijpen een publieke verantwoording vereist.

Tellingen en beheer

De provincie gaat in de Kadernota, ondanks het feit dat tellingen nooit tot exacte aantallen zullen leiden, toch te veel uit van populatiebeheer en streefstanden. De aantallen of de trend in de aantallen doen echter niet ter zake. Het faunabeheer zou zich echter moeten richten op het voorkomen of beperken van schade en overlast in landbouw en verkeer en niet op het verlagen van de aantallen.

Voor alle diersoorten geldt dat de aantallen worden bepaald door diverse, deels dichtheidsafhankelijke, factoren, zoals onderlinge concurrentie, voedselaanbod, ziektes en parasieten en voortplantingsmogelijkheden. Zolang de omgeving voldoende ruimte, voedsel en cetera biedt, zal een populatie groeien. Dit gaat door totdat een van de bepalende factoren beperkend gaat werken. Het doden van dieren heeft geen invloed op deze factoren. De onnatuurlijke sterfte, bijvoorbeeld door inzet van het geweer, zal allereerst een deel van de natuurlijke sterfte vervangen en verder vooral bijdragen aan een verhoogde aanwas. Gedode dieren zullen worden vervangen door nieuwe exemplaren. Dat betekent dat afschot de populaties niet structureel zal doen afnemen. Afschot met als doel om de populaties te doen afnemen, is dan ook zinloos en draagt niet bij aan het bereiken van het werkelijke doel, te weten beperken van de schade of verhogen van de veiligheid. Het was tijdens de bestuurlijke bijeenkomst goed om te horen van gedeputeerde Van Dijk dat hij wil inzetten op het nemen van preventieve maatregelen. Dit is ook terug te vinden in de Kadernota. Wij vragen ons alleen af of dit uitgangspunt samengaat met de uitbreiding van de taken van de FBE.

Bij het beleid ten aanzien van dieren, inclusief grote hoefdieren, moet het beheer dus niet zijn gericht op omvang van populaties, maar op het voorkomen of eventueel bestrijden van schade of het verhogen van de (verkeers)veiligheid. Dit geldt overigens ook voor ganzen. Om schade te beperken of de (verkeers)veiligheid te verhogen zijn diverse alternatieve maatregelen voorhanden. De Faunabescherming wil hier graag over meedenken.

Faunabeheerplannen

Om planmatig te kunnen werken is het handig om gebruik te maken van een FBP. Hierin moet worden ingezet op alternatieve maatregelen en de inzet van ingrijpende maatregelen zou moeten worden beperkt tot uitzonderingssituaties, wanneer er geen andere maatregelen mogelijk zijn en waarbij is vastgesteld dat deze ingrijpende middelen wel effectief zijn. Het is van groot belang dat een dergelijk FBP wordt opgesteld door deskundige personen die kennis hebben van natuurlijke processen en geen direct belang hebben bij de keuze voor ingrijpende maatregelen. Bij het opstellen van een FBP mogen dus geen personen betrokken zijn die een persoonlijk belang hebben bij de inzet van het geweer.

Bovendien zijn wij van mening dat het gebruik van vuurwapens een taak is die bij de overheid of eventueel bij terreinbeherende organisaties behoort te liggen en dan ook uitsluitend door medewerkers in dienst van de provincie of terreinbeherende organisaties zou mogen worden uitgevoerd. Op geen enkele manier mag er een ander belang zijn bij het doden van dieren, zoals een hobbymatig belang, geldelijk gewin of status. Wellicht zou kunnen worden gekeken of de in te stellen klankbordgroep hierin een adviserende rol zou kunnen krijgen.

Schade en verkeersveiligheid

Alleen maatschappelijk geaccepteerde methodes zouden moeten worden ingezet om schade te voorkomen of te beperken. De meer ingrijpende maatregelen, zoals het doden van dieren, zouden dan alleen als uiterste middel kunnen worden ingezet, mits is aangetoond dat dit middel dan wel effectief is voor de lange termijn. Enige mate van schade zal overigens niet altijd te vermijden zijn en behoort tot het normale bedrijfsrisico. Het is redelijk dat voor geleden belangrijke schade een compensatie wordt gegeven. Bij de beoordeling zou dan moeten worden meegenomen of de ondernemer zelf voldoende diervriendelijke maatregelen heeft genomen om zijn gewas/product te beschermen.

Met name preventieve maatregelen, zoals rasters en netten, en actieve verjaging in het geval van landbouwschade en aanpassingen aan de wegen, zoals verlagen van de verkeerssnelheid en het overzichtelijk maken van de wegbermen, zijn het meest effectief. Afschot is zeker in het geval van de verkeersveiligheid niet effectief, aangezien het gaat om een verjagend middel en het, zoals wij hiervoor al hebben toegelicht, niet leidt tot een daadwerkelijke verlaging van het aantal dieren. Sterker nog, afschot kan de verkeersveiligheid wel eens doen afnemen. Als gevolg van de grote schuwheid vertonen de hoefdieren een meer onvoorspelbaar gedrag en kunnen in paniek op onverwachte plaatsen en tijden wegen oversteken met alle gevolgen van dien. Bovendien neemt door het afschot de aanwas toe, waardoor er (veel) meer jonge dieren zijn dan in een onbejaagde situatie. En het zijn juist de jonge onervaren dieren die de meeste kans lopen te worden aangereden.

Uitbreiding leefgebieden

In het gewenste beheer past ook een uitbreiding van het aantal leefgebieden voor grote hoefdieren. Gebieden, die geschikt zijn voor grote hoefdieren, die door deze dieren kunnen worden bereikt en waar deze dieren inmiddels ook al voorkomen, moeten worden erkend als leefgebieden. Het is namelijk een illusie te denken dat deze gebieden herten- of zwijnevrij gemaakt of gehouden zouden kunnen worden. Ook in deze gebieden moet het beheer dus niet zijn gericht op het verlagen of uitroeien van de populatie, maar op het voorkomen of beperken van eventuele schade of het verhogen van de verkeersveiligheid.

Openbaarheid

Zoals wij al eerder naar voren hebben gebracht tijdens juridische procedures tegen de provincie Gelderland zijn wij van mening dat het handelen van de overheid transparant en openbaar moet zijn, tenzij er sprake is van uitzonderlijke situaties. Op dit moment speelt het faunabeheer zich grotendeels af buiten het zicht van de maatschappij. De provincie laat de belangen van de jagers zwaarder wegen dan het belang van openbaarheid en haalt de ongegronde angst voor dierenactivisme aan om de Wet openbaarheid van bestuur te ontduiken. Faunabeheer is een overheidstaak. De ingrepen in de natuur, in welke vorm dan ook, moeten worden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de provincie en bij voorkeur ook door personen in dienst van de provincie of terreinbeherende organisaties. Om draagvlak te creëren voor hun handelen, dienen de gekozen bestuurders vervolgens regelmatig uitleg en inzicht te geven over hun handelen. Uit de recente rechtszaak van De Faunabescherming bleken de afschotgegevens van wilde zwijnen in Gelderland niet inzichtelijk te zijn en uitsluitend bekend te zijn bij de FBE. De provincie gaf tijdens deze procedure zelfs aan ook niet de beschikking over deze gegevens te willen hebben! Dit wordt in de Kadernota bevestigd door de opmerking dat GS de dagelijkse sturing van het faunabeheer willen neerleggen bij de FBE. Met de voorliggende Kadernota wordt dus vastgehouden aan de geheimhouding in deze. Wij verzoeken u het digitale faunaregistratiesysteem onder beheer van de provincie te laten brengen, waarbij de gegevens ook openbaar worden gemaakt voor derden. Het toezicht op de uitvoering van het faunabeheer is een overheidstaak die transparant voor de burger moet zijn.

Klankbordgroep

De Faunabescherming ziet het als een positieve ontwikkeling dat de dierenwelzijnsorganisaties betrokken zullen gaan worden bij het faunabeleid in de provincie Gelderland. Gesproken wordt over het in het leven roepen van een klankbordgroep die GS kan adviseren bij dit beleid. Daarvoor is het echter wel noodzakelijk dat deze organisaties de beschikking hebben over alle relevante gegevens, zoals de indeling van jachtvelden en het feitelijk afschot per gebied. Zonder deze informatie is advisering niet goed mogelijk, omdat er geen volledig beeld kan worden gevormd.

Pilot

In het voortraject gaf de provincie aan geïnteresseerd te zijn in ideeën voor het uitvoeren van een pilot. Wij hebben toen enkele suggesties gedaan, maar daar is verder niets van terug te vinden in de voorliggende Kadernota. Hierbij willen wij deze suggesties ook graag onder uw aandacht brengen.

Wij hebben aangegeven graag een pilot te willen over het effect van het stoppen met populatiebeheer in het geval van wilde zwijnen. In een zo groot mogelijk gebied zou afschot beperkt moeten worden tot het uit het lijden verlossen van gewonde, ernstig zieke of ernstig verzwakte zwijnen. Verder zouden maatregelen moeten worden gericht op het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen door het plaatsen van deugdelijke raster. En de verkeersveiligheid zou moeten worden bevorderd door het verlagen van de maximumsnelheid op wegen waar regelmatig zwijnen oversteken, door de berm overzichtelijker te maken, door wildsignaleringsystemen te plaatsen op locaties waar zich wildwissels bevinden en door het geven van goede voorlichting aan weggebruikers. Het is bijvoorbeeld belangrijk dat mensen weten dat de kans op overstekende zwijnen het grootst is tijdens de nachtelijke uren en in de schemering. Bovendien is het belangrijk dat mensen weten dat zwijnen vaak in (kleine) groepen oversteken, zodat ze hun snelheid verlagen op het moment dat ze een zwijn zien oversteken. De kans is dan namelijk groot dat er nog één of enkele dieren volgen. Dit geldt overigens ook voor andere grote hoefdieren.

Daarnaast willen wij graag een pilot naar de effectiviteit van alternatieve maatregelen in het geval van landbouwschade aangericht door ganzen. Daarbij willen wij dat er onderzoek wordt gedaan naar verschillende verjagende en werende middelen uitgevoerd op verschillende maar wel vergelijkbare percelen. Daarbij is het van groot belang dat de effectiviteit van de verschillende middelen, waaronder het geweer, apart wordt onderzocht.

Tot zover ons commentaar op de Kadernota Faunabeleid.

Wij hopen dat u onze visie zult meenemen bij de behandeling van de Kadernota tijdens de commissievergadering van a.s. woensdag.

Mocht u nog vragen hebben naar aanleiding van het voorgaande dan zijn wij daarvoor uiteraard beschikbaar. U kunt ons bereiken via de mail: info@faunabescherming.nl of via de telefoon: 020 – 6410798.

Met vriendelijke groet,

Pauline de Jong, secretaris De Faunabescherming